

الگوی صحیح تعامل مسجد با اهل سنت

حمید شکاری (کارشناس علوم سیاسی)

هرچند آئین رسمی ایران اسلامی عزیز مکتب تشیع است اما همواره مهد همزیستی پیروان ادیان مختلف بوده است. مکتب تشیع نشان داده از پتانسیل های بالایی برای برخورد اسلامی و روادارانه با پیروان ادیان دیگر برخوردار است. از میان سایر ادیان و فرق بدون شک بیشترین اشتراکات در عقیده با شیعه را اهل سنت دارند. در سیره اهل بیت (علیهم السلام) نیز موارد بسیاری از تعامل مثبت با اهل سنت وجود دارد. تعداد قابل توجهی از شاگردان امام باقر و امام صادق (علیهما السلام) از اهل سنت بوده اند که برخی شان بعدها مؤسس فرقه های اصلی در میان اهل سنت شدند. با توجه به اینکه مسجد در تفکر و فرهنگ شیعی جایگاه بسیار ویژه و موثری در فرهنگ سازی و الگوهای رفتاری مؤمنان دارد، سؤالی که در اینجا مطرح می شود این است که چه راهکارها و الگوهایی برای تعامل با اهل سنت در فضای مسجد وجود دارد؛ چراکه از سویی خود این تعامل باعث وحدت هر چه بیشتر و البته معرفی چهره واقعی تشیع به برادران اهل سنت می شود و از سوی دیگر مسجد به عنوان نهاد فرهنگ ساز و ایجادکننده الگوهای رفتاری در میان مؤمنان با تعامل سازنده و مثبت با اهل سنت رفتار صحیح در این زمینه را در سطح محلات و جامعه نهادینه می کند.

این نوشتار برخی راه های تعامل با اهل سنت را در چارچوب فضای مسجد بررسی می کند. در بسیاری از نقاط ایران از زمان قدیم اهل سنت و شیعه هم زیستی مسالمت آمیزی داشته اند. در برخی از مناطق مثل سیستان، کردستان و گلستان که جمعیت قابل توجهی از اهل سنت زندگی می کنند، هر قشر مسجد مخصوص به خود را دارد. در این حالت بیشتر باید درباره تعامل میان مساجد شیعیان و مساجد اهل سنت سخن گفت. در مواردی که تعداد اهل سنت بسیار کم است یا مسجدی

مخصوص برای خود ندارند احتمال حضور ایشان در مساجد شیعیان افزایش می‌یابد؛ چنان که واقعیت جامعه و گزارش‌ها این

مسئله را تأیید می‌کند؛ البته با این قید که این حضور معمولاً در مساجد جامع و مساجد معروف که معمولاً اهالی به‌طور

کامل هم دیگر را نمی‌شناسند است و معمولاً بعد از وقت اقامه نماز شیعیان یا قبل از آن، این حضور صورت می‌گیرد. گاهی

هم اهل سنت به دلایلی نماز خواندن در خانه را ترجیح می‌دهند و به مسجد شیعیان رفت و آمد نمی‌کنند. در این مقاله سعی

شده که همه حالات مزبور بررسی شود.

۱. تعامل مساجد شیعه با مساجد اهل سنت

بسیار زیبنده است که مساجد شیعیان برای چنین مقوله فرهنگی پیش قدم شوند. البته اکنون نمونه‌های پراکنده‌ای از این

تعامل در برخی مناطق کشورمان وجود دارد؛ اما بسیار نادر است. این تعامل می‌تواند در قالب جلسات مشترک هیئت امنای

جهت تبادل تجربیات و رفع مشکلات باشد. همچنین برگزاری کلاس‌ها در زمینه مباحث اسلامی مشترک از این جمله

است؛ برای مثال برگزاری کلاس‌های مشترک قرائت قرآن و فرائد از آن وجود گروه‌های مشترک از ریش سفیدان هر دو

فرقه برای حل و فصل اختلافات مذهبی موجود در سطح محله و اجازه ندادن به برخوردهای سطحی و خودسرانه همه از

راهکارهای افزایش مشارکت است.

۲. تعامل با برادران اهل سنتی که در مسجد شیعیان حاضر می‌شوند

فرهنگ شیعی یک فرهنگ غنی است و آن قدر جاذبه‌های اخلاقی و معنوی در خود دارد که متعالی‌ترین اخلاق را در

پیروان خود نهادینه می‌کند. سنت اهل بیت (علیهم السلام) و همچنین سیره علمای شیعه بر آن بوده که وقتی اهل سنت به

آنان مراجعه می‌کردند با آغوش باز از آنان استقبال و به مشکلات و حوائج آنان رسیدگی می‌کردند. یکی از مکان‌های حضور

اهل سنت مساجد شیعیان است. برخی نحله‌های اهل سنت نماز خواندن پشت امام جماعت عادل شیعه را صحیح می‌دانند؛ مثل برخی علمای شافعی. در این گونه موارد برخورد اسلامی و کریمانه بسیار راحت‌تر و طبیعی‌تر از سوی شیعیان صورت می‌گیرد. این گونه برخوردها صرفاً وسیله‌ای برای جذب و تبلیغ نیست؛ هر چند در صورت اجرای صحیح و معرفی شدن چهره واقعی تشیع عملاً اتفاق خواهد افتاد؛ چنانکه تجربه نشان داده است. شایسته است همان برخوردی که با یک فرد شیعه در مسجد می‌شود و امکاناتی که در اختیار او قرار داده می‌شود از برادران اهل سنت هم دریغ نشود؛ برای مثال اگر صندوق قرض الحسنه در مسجد جهت رفع مشکلات ضروری دایر است و یا اگر کلاس‌های آموزشی مفید یا اردوها یا سایر فعالیت‌های جنبی در مسجد برگزار می‌شود، حتماً برای برادران اهل سنت امکان حضور در چنین برنامه‌هایی فراهم شود.

۳. تعامل با اهل سنت محله که به مسجد رفت و آمد نمی‌کنند

بسیاری از اهل سنت بنا به دلایلی در فضای مساجد شیعه رفت و آمد نمی‌کنند. در این گونه موارد چه نوع برخوردی باید اتخاذ شود؟ آنچه از مطالعه سیره اهل بیت (علیهم السلام) و علمای شیعه به دست می‌آید آن است که تکریم داوطلبانه از اهالی سنت و پرس‌وجو از احوال ایشان و دلجویی از حال خانواده‌های مستمند برادران اهل سنت ارجحیت دارد، به‌خصوص در مساجدی که فعالیت‌های خیریه در سطح محل انجام می‌شود، نه تنها نباید از خانواده‌های اهل سنت غفلت کرد، بلکه برعکس باید با حساسیت ویژه‌ای سراغ ایشان رفت و خود نهاد مسجد داوطلبانه از تمام امکانات خود برای یاری‌رسانی به اهالی محل اعم از شیعه و سنی بسیج شود. این اوج اخلاق اسلامی و مدل اعلای رأفت شیعی است که به دور از همه تعصب‌ها و با حفظ اصول اعتقادی خود به تعامل سازنده با دیگر فرق به‌خصوص برادران اهل سنت که اشتراکاتشان با فرهنگ شیعه بسیار بیشتر از سایر فرهنگ هاست، می‌پردازد.

گاهی در برخی محلات تعداد برادران اهل سنت تعداد قابل توجهی است. در این گونه موارد می توان نماینده ای از میان ایشان

انتخاب کرد که با حضور منظم در جلسات هیئت امنای مسجد، مطالب و احوال خانواده های سنی را به گوش کارگزاران

محله برساند تا آنان را در تصمیم گیری بهینه یاری دهند.